

ciència de la derivació, partint d'aquest nom de planta, vist que hi posen la *o* i la *a* (sigui d'ells o de l'editor la separació en dos mots); que també podem suposar hiatus popular *oa*, que per si sol donés lloc a la contracció *Cardosnario* de la massa documental del S. XI, sense que fos per influència de *Cardona*: és el que sembla indicar el *Cardosenario* de 982.

L'evolució fonètica simple, i obligada: *Cardasener* > *Cardasner* on la *s* s'emmuia, com sol passar davant sonora: aquí l'acció dissimilatòria de les altres *r-r* hauria previngut un canvi *sn* > *rn*. I així ha restat com a pron. pop. i quasi general fins avui.

El nom pogué néixer directament com a denominació del riu, i la seva ribera alhora; sembla que no cal suposar que s'apliqués primer a un rodal vora el riu, estenent-se després a tota la ribera i al riu que l'havia formada. És el que podria donar lloc a suposar el context d'alguna de les mencions més antigues: la de 1027, i sobretot la de 982, on no tenim tot el context, i es pot entendre com a nom del monestir o el seu terme. Llavors podria ser en te d'Olius, on en l'enquesta meva de 1964 em designaven com «el *Vilar de Cardener*» [*bilá dā kərdənē*] un paratge amb ruïnes, que l'informant explicà: «és un antic convent, després masia»; era a l'esq. del riu, no lluny de l'església parroquial (XLVI, 83.14); però no ho devia entendre com a designació especial d'aquell paratge precís: perquè després m'assenyalà, més ribera avall, *La Torre de Cardener*, poc més a l'O. i a la dr. del riu (XLVI, 84.28). Tot això encara es pot interpretar com a llocs, en certa manera centrals de la ribera tota, i que així calgui entendre els docs. de 1027 i també el de 982, i de més, dues de les mencions de 1037 i 1077.

Car en totes les altres, i ja en la més antiga de totes, es parla inequívocament del riu o del seu «*alveum*».

¹ Sembla ser el mateix doc. p. p. Flórez (*Esp. Sagr.* XXVIII, p. 255), datant-lo de 978, i amb la forma corrupta «*krivum Cardosdinarium*». Una altra menció gens fidedigna publicà Marca a base d'una còpia tardana de l'Acte de fundació del monestir de Serrateix atribuint-li la data de 977: «ad opus Ste. Marie --- sive in *Chadernario* et in omnis aquis qui sunt in com. Bergitano» (*Marca H.*, 915.32). — ² És un pergami llegit en el mateix arx., datat de l'any 13 del rei *Filipo Francorum*, sens dubte l'original, perquè va amb la signatura autògrafa i rebuscada (lletres diferents) de quatre sacerdots, segurament solsonins. — ³ Retocat, sembla com si un primer escriptor hagués posat *Cardonario*, i un altre *Cardosnario*, intercalant (superscrita) la *s*.

CARDET

Poble agregat a Barruera (Vall de Boí).

PRON. MOD.: *kardét*, oït a Barruera per Casac. i JCor.

DOC. ANT. *Carded* a. 1066; *Cardedard* [?] a. 1094; *Cardet* a. 1359 (*CoDoACA* XII, 24).

ETIM. Del llatí *CARDUETUM* 'camp de cards' (cf.

TopVBoí I, 7.). J. F. C.

CARDILS

Despoblat de Bellver (Cerdanya central), no ben identificat.

Ponsich (*Top.*, 152) dona els següents esments: fevum de *Cardils* 1067, *Chardils* 1207 (parr. S. Marie de Tolono), 1209; (B. de) *Cardills*, *Cardils* 1282, *Cardils* 1294.

Un personatge dit *Pere de Cardils*, de Vimbodí (Conca de Barberà), apareix diverses vegades en documents inclosos en el *Cartulari de Poblet*: Petri de *Cardils* de Vinobudino 1167 (p. 53), Petro *Cardinalis* 1171 (p. 202), P. de *Cardils* 1191 (p. 52).

Tenint a la vista un doc. de 1167 es nota en *BABL* II, 264, que existeix un mas de *Cardils* en el terme de Vimbodí. JCor. 1963 registrà a Sineu (Mall.) *es Pou d'En Cardils*, com a nom de família a Mallorca (*AlcM*).

ETIM. La documentació a base de *-ils* (sols amb una excepció de 1282) suggereix *CARDILE 'lloc poblat de cards', format de *CARDUS* amb el sufix *-ĪLE*, indicador de paratge (cf. *Cabrils* < *CAPRĪLE*, *Eguils* < *EQUĪLE*, de *equa* 'egua', i *Bordils Cabanil* etc.). Interessa notar un NL *Cabanil de Codinella* a Bellver segons un document de 1073 (Serra, *PinósMtpl* 3). J. G.

CARDÓ

Vall i edificis sota un gran circ de muntanyes, 18 k. NNE. de Tortosa, que desemboca a l'Ebre per l'esq., entre Rasquera i Benifallet: a mig aire de la vall s'alça avui el famós balneari, i uns 100 metres més enllà, dalt d'un grandios penyal hi havia el monestir, que hom dona per fundat en el «Desert de Cardó», a primers del S. XVII: però tota la vall està sembrada d'ermites i coves santes, que devien tenir advocació religiosa ja des de la Reconquesta, i sens dubte abans. Vegeu-ne bones descripcions en la *GGC*, vol. Tarr., pàg. 743, amb bona foto, i en la guia d'Iglésies i Santasusagna, «*Del Camp de Tarragona a l'Ebre*», pàgines 350-56, 77-78 etc., amb un bon plan topogràfic (a 1:40.000), pp. 356-7). Alhora, nom de la gran serra que enronda la vall, i culmina en la Creu de *Santos* (941 alt.), nom mossàrab.

PRON. MOD.: *kardó*, oït a Benifallet, 1923, Vandellòs 1932, a Capçanes i Rasquera 1936 i a Llabeiria 1955.

MENCIONS ANT. 1216, 1331, 1346: *Cardo* (*BABL* XII, 149, XI, 407; XI, 366); 1335: *loch de Cardo* (*L. dels Priv.* d'Ulldecona, 139). Des de 1228 pertanyia als senyors de Costumà.

⁵⁵ HOMÒNIMS. *Le Cardou*, nom d'un pic de les Corberes, 942 alt., damunt els Banys de Rennes. Fora d'això són NN: *Kardo*, sig. *Kardoni* en un doc. de 1205 (bisbat de Bna.); Mn. J. Segura cita un *Cardó* nom d'home a. 1298, i *Cardoneta* f. a. 1249, en docs de l'arxiu de Sta. Col. de Q. (*Veu del Monts.* 1897,